Rakennustarkastusyhdistys RTY ry.:n lausunto ympäristövaliokunnalle ehdotuksesta laiksi rakentamislain mukaisten rakentamisen luonnollisten henkilöiden pätevyyksien toteamisesta

Yleistä

Rakennustarkastusyhdistys RTY ry:n näkemyksen mukaan keskitetty pätevyysrekisteri on hyvä parannus nykyiseen järjestelmään. Oikein toteutettuna uudistus edistää suunnittelijoiden ja työnjohtajien yhdenvertaista kohtelua valtakunnallisesti sekä helpottaa osaltaan rakennusvalvontojen työtä, kun uuden suunnittelijan/työnjohtajan kohdalla ei rakennusvalvonnan tarvitse tarkastella henkilön tutkintotodistusta ja sen sisältöä.

Keskitetty rekisteri edellyttää kuitenkin erilaisten tietojärjestelmien välisten rajapintojen saumatonta yhteyttä toisiinsa. Yhteiskunnan viime vuosien digitaalisessa murroksessa on lukuisia esimerkkejä tilanteista, joissa eri tietojärjestelmiä ei hyvistä tarkoituksista, suunnitelmista ja aikomuksista huolimatta ole saatu toimimaan toivotulla tavalla siihen suunnitellussa aikataulussa. Ennen kuin valtakunnallista, keskitettyä rekisteriä ylipäätään pystyy käyttämään lakiehdotuksessa tarkoitetulla tavalla, pitää tehdä suuri työ eri tietojärjestelmien rajapintojen kanssa. Tämä on välttämätöntä ottaa huomioon lain siirtymäsäännöksissä.

Todistuksen myöntämistä, todistusta ja todistuksen saajaa koskevat huomiot

Eräs merkittävä epäkohta lakiehdotuksessa liittyy pätevyystodistuksen voimassaoloon. Lakiehdotuksen 9 § ja 11 §:n mukaan todistus on voimassa enintään 7 vuotta ja voidaan peruuttaa, jos se perustuu olennaisesti vääriin selvityksiin, toisin sanoa valheelliseen tietoon. Tällaisten tapausten määrä lienee marginaalinen. Sen sijaan henkilön kelpoisuus suunnittelu- tai työnjohtotehtävään saattaa puuttua muista, paljon tavallisemmista syistä, kuten piittaamattomuudesta ja välinpitämättömyydestä kyseistä tehtävää kohtaan. Pätevyyden toteamista koskevaan lakiin pitää lisätä mekanismi pätevyyden määräaikaiseksi poistamiseksi niihin tilanteisiin, joissa henkilö toistuvasti laiminlyö velvoitteita suunnittelijana tai työnjohtajana.

Edelleen, pätevyyksiä koskevan lain 11 §:n mukaan todistuksen myöntäjä voi peruuttaa todistuksen. Laki jättää avoimeksi tilanteen, jossa todistuksen myöntäjän eli valtuutetun toimijan valtuutus perutaan muun muassa laiminlyöntien vuoksi. Mitä tapahtuu siinä tapauksessa kyseisen toimijan myöntämille todistuksille, jäävätkö ne voimaan?

Lakiehdotuksen 10 §:n 5-kohdan mukaan myönnettyjä todistuksia koskevaan rekisteriin on lisättävä tiedot rakennusvalvontaviranomaisen tekemästä, rakentamislakiehdotuksen 85 ja 89 §:n mukaisesta ”rajoituspäätöksestä”. Pelkkä rekisterimerkintä ei ole riittävä, vaan henkilöltä on voitava poistaa pätevyys toistuvissa rikkomustilanteissa jo ennen 7 vuoden määräajan umpeutumista. Mallia voitaisiin ottaa esimerkiksi määräaikaisesta ajokiellosta.

Lisäksi rakentamislakiehdotuksen mukaan tavanomaiseen suunnittelu- tai työnjohtotehtävään ei edellytetä lainkaan kokemusta, pelkkä koulutus riittää. Rakentamislakiehdotuksen 83 §:n mukaan henkilön on kuitenkin todistettava pätevyytensä myös tavanomaisen tason suunnittelu- tai työnjohtotehtävään ympäristöministeriön valtuuttaman toimijan antamalla todistuksella. Mikäli pätevyyttä arvioiva toimielin ei arvioi

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/fcaf65a3-337e-4917-80cc-aa34a5948e50
visma sign
www.vismasign.com

lainkaan henkilön kokemusta, pätevyystodistuksen 7 vuoden määräaika on täysin tarpeeton. Sen sijaan RTY:n näkemyksen mukaan myös tavanomaisiin suunnittelu- ja työnjohtotehtäviin pitää edellyttää jonkinlaista kokemusta, edes ”riittävä kokemus”. Kokemusvaatimuksen poistaminen lainsäädännöstä heikentää rakentamisen laatua perustavanlaatuisella tavalla.

Siirtymäaikaa koskevat huomiot

Rakentamislain 83 §:n mukaan henkilön on osoitettava pätevyytensä tavanomaiseen, vaativaan, erittäin vaativaan ja poikkeuksellisen vaativaan suunnittelu- tai työnjohtotehtävään ympäristöministeriön valtuuttaman toimijan antamalla todistuksella. Tähän ei ole määrätty rakentamislaissa siirtymäsäännöstä muiden kuin erittäin vaativien tehtävien osalta, koska ”erittäin vaativa” -taso puuttuu nykyisestä maankäyttö- ja rakennuslaista.

Pätevyyksien toteamista koskevan lain siirtymäsäännöksessä taas on huomioitu ainoastaan nykyisten, vapaaehtoisten pätevyystodistusten asema lain voimaantulon jälkeen. Suomessa on kuitenkin myös runsaasti suunnittelijoita ja työnjohtajia, joilla ei toistaiseksi ole tällaista vapaaehtoista pätevyystodistusta mutta joiden kuitenkin pitäisi pystyä osoittamaan pätevyytensä tämän lakiehdotuksen mukaisella todistuksella lain voimaantulosta eli 1.1.2024 alkaen. Tämä ei ole realistista, koska pätevyystodistusta tarvitsevia alan ammattilaisia on ympäristöministeriön omankin arvion mukaan 15 000-20 000 henkilöä. Lisäksi asiassa on huomioitava, että yksi suunnittelija saattaa tarvita useita pätevyystodistuksia tutkinnoistaan ja tehtävistään riippuen.

Siirtymäsäännöksen sijasta lakiehdotuksen 14.2 §:n mukaan *ympäristöministeriö voi hyväksyä* nykyiset suunnittelijoiden tai työnjohtajien pätevyydet uuden lain mukaisiksi pätevyyksiksi joko kokonaan tai osittain enintään viiden vuoden ajaksi. Menettely on aivan tarpeettoman raskas ja käytännössä erittäin haasteellinen toteuttaa. Säännöksessä ei oteta kantaa siihen, tuleeko yksittäisen suunnittelijan/työnjohtajan itse hakea hyväksyntää, millä edellytyksillä ympäristöministeriö hyväksyy pätevyyden kokonaan tai osittain ja koskeeko tämä kaikkia henkilöitä, jotka ovat esimerkiksi 10 vuotta sitten toimineet vastaavana työnjohtajana yksittäisessä rakentamiskohteessa. RTY:n näkemyksen mukaan ympäristöministeriön resurssit eivät mitenkään riitä tällaiseen tehtävään, kun otetaan huomioon ilman vapaaehtoista pätevyystodistusta olevien henkilöiden määrä tällä hetkellä.

Lisäksi esitetyssä hyväksymismenettelyssä on todellinen riski virhearviointeihin, jotka ovat voimassa viisi vuotta. Todistuksen tarvitsevien suunnittelijoiden ja työnjohtajien määrä on huomattavan suuri ja heidän on luonnollisesti voitava harjoittaa ammattiaan jo 1.1.2024 alkaen. Tämä luo hyväksyjälle eli ympäristöministeriölle valtavan paineen hyväksyä aivan kaikki toimijat, jotka on jossain kunnassa arvioitu aikanaan päteviksi, ilman todellista arviointia, jonka jatkossa tulee tekemään valtuutettu toimija. Tällöin hyväksynnän perusteeksi muodostuu kiire ja aikapaine eikä toimijan todellinen pätevyys.

Esitetyn hyväksymismenettelyn sijasta asia voitaisiin ratkaista normaalien siirtymäsäännösten puitteissa, ilman erillistä ja melko byrokraattista ympäristöministeriön hyväksyntää. Asia on syytä huomioida ehdotettua paremmin siirtymäsäännöksissä.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Rakennustarkastusyhdistys RTY ry. pitää keskitettyä pätevyyksien toteamista lähtökohtaisesti kannatettavana. Esityksessä arvioitu rakennusvalvontojen työmäärän vähentyminen vaikuttaa kuitenkin ylimitoitetulta. Tällä hetkellä suunnittelijoiden/työnjohtajien pätevyys eli tutkinto ja sen sisältö tutkitaan rakennusvalvonnassa aina, kun henkilö hakee

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/fcaf65a3-337e-4917-80cc-aa34a5948e50
visma sign
www.vismasign.com

ensimmäistä kertaa ko. rakennusvalvonnassa tietyn vaativuustason tehtävään (esimerkiksi vaativan tason rakennussuunnittelutehtävään). Valtakunnallinen rekisteri eri ammattilaisten pätevyyksistä (eli tutkinnoista ja niiden sisällöistä) vähentää rakennusvalvontojen työtä tältä osin.

Kuitenkin nykytilanteessa tutkintotodistusten tarkastelua enemmän rakennusvalvontoja työllistää suunnittelijoiden/työnjohtajien *kelpoisuuden* arviointi eli suunnittelu- tai työnjohtotehtävän vaativuuden arviointi ja sen vertaaminen suunnittelijan/työnjohtajan kokemukseen ja tosiasiallisiin mahdollisuuksiin selviytyä tehtävästä (pätevyys = koulutus x kokemus). Tämä työ tulee jatkossakin säilymään rakennusvalvonnalla.

Lisäksi tavanomaisen suunnittelu/työnjohtotehtävän kokemusvaatimuksen poistaminen tulee lisäämään rakennusvalvonnassa tehtävän neuvonnan ja ohjauksen määrää merkittävästi. Ammattitaitoiset ja vastuulliset rakennusvalvonnat eivät voi jättää esimerkiksi omakotitalojen ja loma-asuntojen tavanomaisiksi arvioituja suunnittelu- ja työnjohtotehtäviä pelkästään kokemattomien suunnittelijoiden ja työnjohtajien varaan. Seuraukset rakentamisen laadun heikkenemisestä olisivat liian vaarallisia ja aiheuttaisivat kauaskantoisia ja aivan tarpeettomia kustannuksia yhteiskunnalle jatkossa.

Helsingissä, 29.12.2022

Risto Levanto

puheenjohtaja

Rakennustarkastusyhdistys RTY ry.

Leena Salmelainen

varapuheenjohtaja

Rakennustarkastusyhdistys RTY ry.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/fcaf65a3-337e-4917-80cc-aa34a5948e50
visma sign
www.vismasign.com

SIGNATURES **ALLEKIRJOITUKSET** **UNDERSKRIFTER** **SIGNATURER** **UNDERSKRIFTER**

This documents contains 3 pages before this page
Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua
Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida
Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden
Dette dokument indeholder 3 sider før denne side

LEENA KAARINA SALMELAINEN
60fece49-5b76-43ac-828c-8deec02bdb8c - 2023-01-10 14:03:06 UTC +02:00
BankID / MobileID - bcc9cb2c-32d3-4540-8179-603c3685794f - FI

RISTO ILMARI LEVANTO
e862f9be-a62e-44eb-a986-0f242e97bfd0 - 2023-01-10 14:18:15 UTC +02:00
BankID / MobileID - cdee21e9-d968-4940-a6a4-f52c8e874cc8 - FI

authority to sign	asemavaltuutus	ställningsfullmakt	autoritet til å signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmateckningsrätt	representant	repræsentant
custodial	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende